מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לחזור על תכני ארבעת השירים: שחי לאל, בכל ליבי אמת, ישנה בחיק ילדות, זמן הנערות חלף
- לתרגל זיהוי מוטיבים, מקורות לשוניים ומבנה אקרוסטיכון בשירה
- להתכונן לשאלות בגרות אפשריות על שירת ימי הביניים

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה - רב ברירה

1. ב – שתיהן נסתרות וטהורות
2. ג – האל העניק לנשמה חיי נצח
3. ג – קריאת שמע
4. ב – רשות לנשמת
5. א – שערות לבנות שמסמלות זקנה מתקרבת
6. ב – אדם שחצן שמתגאה בשלטונו בעולם הזה
7. א – דברי אברהם בספר בראשית
8. ג – כי בעיניו אין להם חיים אמיתיים
9. א – השפלה שספג הדובר בגלל יהדותו
10. ג – ליום הכיפורים

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – אותיות ראשונות בבתים יוצרות את השם שלמה חזק
2. נכון – זהו אקרוסטיכון של שם המשורר
3. לא נכון – השיר עוסק בחלוף הזמן ובגאוות אדם מול האל
4. נכון – כך מצוין במוטו שלפני השיר
5. לא נכון – מקורו בדברי אברהם בספר בראשית
6. נכון – זהו ההגדרה של הסוג הספרותי

חלק ג' – השלמת מילים

1. יום הכיפורים
2. קריאת שמע
3. מלאכי שיבה
4. לץ
5. אברהם
6. יהודה

חלק ד' – התאמה - שיר ומוטיב מרכזי

- 1 – ד (הנשמה כטהורה ונצחית כמו האל)
- 2 – ג (השפלה בגלל יהדות וריחוק מהמשפילים)
- 3 – א (זקנה מתקרבת וחלוף הנעורים)
- 4 – ב (גאוות אדם מול האל וחלוף הזמן)

חלק ה' – שאלות פתוחות

1. אקרוסטיכון הוא רמז חבוי של שם (משורר או מילה) דרך אותיות ראשונות בבתים; הוא מעיד על זהות היוצר או מוסיף שכבת משמעות
2. כדי לחבר את השיר למורשת, להעניק לו עומק דתי ולהעשיר את המשמעות באמצעות הדהוד מוכר לקורא

חלק ו' – כתיבה והבעה

1. התלמיד יבחר שיר אחד, יציג רעיון מרכזי (למשל נצחיות הנשמה, חלוף הזמן, השפלה) ויביא דוגמה לשונית קצרה מתוך השיר התומכת ברעיון

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציפייה לתשובה: שלמה חזק - שם המשורר רמוז באותיות ראשונות
- ציפייה להבחנה בין קבלת הזקנה בעצב לבין ביקורת על גאוות אדם מול הנצח
- ציפייה לציון חוויית השפלה בשל יהדות הדובר, כפי שמצוין במוטו

טיפים להפעלה:

- מומלץ להקריא את המוטו של בכל ליבי אמת בקול לפני הדיון כדי להבהיר את ההקשר ההיסטורי
- כדאי לחלק לתלמידים טבלה משווה בין ארבעת השירים לפי נושא, מוטיב ומקור לשוני
- ניתן לבצע את חלק ההתאמה בעבודה בזוגות ואז לבדוק במליאה

דף תרגול: שירת ימי הביניים - חזרה ומשחקים

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף הזה נתרגל ארבעה שירים ישנים וחשובים. נבדוק אם זוכרים על מה כל שיר מדבר.

📖 מילון קטן:

אקרוסטיכון	אותיות ראשונות בבתי השיר שיוצרות מילה או שם
רשות לנשמת	סוג שיר שמבקש רשות מהקהל לפני אמירת תפילה
פיוט	שיר דתי שנכתב לכבוד מועד או אירוע
מוטו	משפט פתיחה שמסביר את הרקע לשיר
פטרון	אדם עשיר שתומך במשורר
עפר ואפר	ביטוי המסמל שפלות וזמניות של האדם
מקור לשוני	פסוק או ביטוי מהמקרא ששימש את המשורר

1 חלק א' – הבנה - רב ברירה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה משותף לנשמה ולאל בשיר שחי לאל?

א) שתיהן נראות לעין ב) שתיהן נסתרות וטהורות ג) שתיהן נקברות באדמה ד) שתיהן רודפות הבל

2. מה הביטוי הזה אומר על הנשמה?

א) האל לא ברא את הנשמה ב) הנשמה גרה במערה ג) האל העניק לנשמה חיי נצח

ד) הנשמה לא קיימת

3. מאיפה לקוח הביטוי בכל לבי ובכל מאדי?

א) שיר השירים ב) תהלים ג) קריאת שמע ד) קהלת

4. איזה סוג שיר הוא ישנה בחיק ילדות?

א) שיר יין ב) רשות לנשמת ג) שיר תהילה לפטרון ד) שיר מלחמה

5. למה הכוונה במלאכי שיבה?

א) שערות לבנות שמסמלות זקנה מתקרבת ב) מלאכים שמגיעים בשבת ג) הורים מחנכים

ד) ציפורים לבנות

6. מי זה הלץ בשיר?

א) האל ב) אדם שחצן שמתגאה בשלטונו בעולם הזה ג) נשמת הדובר ד) המלך דוד

7. מאיפה הביטוי עפר ואפר?

א) דברי אברהם בספר בראשית ב) שיר השירים ג) ספר קהלת ד) תפילת נשמת

8. למה הדובר קורא למשפילים מתים?

א) כי הם זקנים ב) כי הם נהרגו בקרב ג) כי בעיניו אין להם חיים אמיתיים ד) כי הם רוחות

9. מה קרה לדובר לפני כתיבת השיר?

א) השפלה שספג הדובר בגלל יהדותו ב) מסע לארץ ישראל ג) מות פטרון ד) ניצחון בקרב

10. לאיזה חג שייך הפיוט שחי לאל?

א) לפסח ב) לחנוכה ג) ליום הכיפורים ד) לט"ו בשבט

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	האקרוסטיכון בשיר שחי לאל הוא שלמה חזק	☐	☐
2	בשיר ישנה בחיק ילדות האותיות הראשונות יוצרות את השם יהודה	☐	☐
3	שיר זמן הנערות חלף עוסק בשמחת הנעורים בלבד	☐	☐
4	בשיר בכל ליבי אמת הדובר כותב מתוך חוויה אישית של השפלה	☐	☐
5	הביטוי עפר ואפר מופיע לראשונה בספר קהלת	☐	☐
6	רשות לנשמת היא שיר שמבקש אישור מהקהל לפני תפילה	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. הפיוט שחי לאל נועד למועד _____

2. הצירוף בכל לבי ובכל מאדי מקורו ב _____

3. ה _____ הם שערות לבנות המסמלות זקנה מתקרבת

4. בשיר זמן הנערות חלף, ה _____ הוא אדם המתגאה בשלטונו הזמני

5. הביטוי עפר ואפר מופיע לראשונה בדברי _____ בספר בראשית

6. האקרוסטיכון בשיר ישנה בחיק ילדות יוצר את השם _____

4 חלק ד' – התאמה - שיר ומוטיב מרכזי

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שחי לאל	___	**א.** זקנה מתקרבת וחלוף הנעורים
2. בכל ליבי אמת	___	**ב.** גאוות אדם מול האל וחלוף הזמן
3. ישנה בחיק ילדות	___	**ג.** השפלה בגלל יהדות וריחוק מהמשפילים
4. זמן הנערות חלף	___	**ד.** הנשמה כטהורה ונצחית כמו האל

5 חלק ה' – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

1. מהי המשמעות של אקרוסטיכון בשירה, ומה תפקידו בשירים שלמדנו?

2. מדוע משוררי ימי הביניים נהגו לשלב ביטויים ממקורות יהודיים בשיריהם?

6 חלק ו' – כתיבה והבעה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו אחד מארבעת השירים שלמדנו וכתבו פסקה קצרה המסבירה מהו הרעיון המרכזי בו וכיצד הוא מתבטא בלשון השיר

כרטיס יציאה

מהו אקרוסטיכון ואיזה שם מופיע בשיר שחי לאל?

מה ההבדל בין גישת הדובר בישנה בחיק ילדות לגישתו בזמן הנערות חלף ביחס לזקנה וזמן?

מהו הרקע ההיסטורי-אישי שעומד מאחורי השיר בכל ליבי אמת?

איך הרגשתי בשיעור? 😕 😐 🙂 😀